

Η καμηλοπάρδαλη Χαραλαμπία

Μάκης Τσίτας

Εικονογράφηση: Σάντρα Ελευθερίου

Εκδόσεις Μεταίχμιο

Ένα παραμύθι με τρεις προεκτάσεις

Τα παραμύθια έχουν ξεχωριστή αξία ως είδος λογοτεχνικής γραφής, καθώς αποτελούν τον εύσχημο τρόπο να εξοικειωθούν τα παιδιά με τον κόσμο που τα περιβάλλει και τις κοινωνικές συντεταγμένες, συμβατικά αποδεκτές από τους ενήλικες. Κι αν όλο αυτό φαίνεται να είναι οριοθετημένο και δεσμευτικό, ας σκεφθούμε πόσο η τέχνη των παραμυθιάδων μπορεί να μεταπλάσει μια ιστορία σε εικόνα μαγική με πολλαπλές εκδοχές ανάγνωσης· αυτή είναι και η ειδοποιός διαφορά που τοποθετεί ένα παραμύθι σε ένα άλλο επίπεδο επιτρέποντας ταυτόχρονα στον σχολιασμό να προχωρήσει βαθύτερα.

Ο Μάκης Τσίτας, εξαίρετος πεζογράφος με ιδιαίτερο ύφος που τον έχει καταξιώσει στον χώρο της λογοτεχνίας ως έναν από τους καλύτερους γραφιάδες (με ιδιαίτερα θετικό πρόσημο η λέξη), έχει δώσει παράλληλα και έξοχα δείγματα γραφής (24 βιβλία) στον χώρο του παραμυθιού – απαιτητικό είδος σε κάθε περίπτωση. Στο πιο πρόσφατο παραμύθι του με τον τίτλο «Η καμηλοπάρδαλη Χαραλαμπία» παρουσιάζει μια ιστορία που σε ένα πρώτο επίπεδο αφορά τη ζωοφιλία, καθώς ο ήρωάς του, ο μικρός Αλέξανδρος, μοιράζεται τη ζωή του με ένα κατοικίδιο θεωρώντας τον εαυτό του πολύ ευτυχή για τη συνύπαρξή του με τη Χαραλαμπία – ίσως ακόμη πιο ευτυχής που το δικό του κατοικίδιο είναι τόσο ξεχωριστό: μια καμηλοπάρδαλη! Αν μείνουμε σ' αυτή την πρώτη ανάγνωση της ιστορίας, πρόκειται για μια θεματική που πολλά παραμύθια αγαπούν, προσελκύοντας έτσι και το ενδιαφέρον των μικρών παιδιών.

Ωστόσο, η ιστορία πηγαίνει ακόμη πιο πέρα. Πώς πρέπει να συμπεριφέρεται ένα μικρό παιδί προς το αγαπημένο του κατοικίδιο; Είναι σε θέση να κατανοήσει πως πρόκειται για μια οντότητα ξεχωριστή, με δικαιώματα, με δεδομένη από τη φύση την ανεξαρτησία και την απαίτηση (ναι, την απαίτηση) να ζήσει στο ταιριαστό με αυτήν περιβάλλον; Ο μικρός Αλέξανδρος κάνει ό,τι μπορεί για να εξασφαλίσει στη Χαραλαμπία όσα ο ίδιος θεωρεί απαραίτητα· είναι όμως αρκετά; Πώς μπορεί να ζήσει ελεύθερη μια καμηλοπάρδαλη, που και μόνον το ύψος της προξενεί προβλήματα; Ας αφήσουμε τις ζημιές που κάνει άθελά της και προκαλεί την οργή των γειτόνων – δεν έχουμε αυταπάτες, δεν είναι πολλοί όσοι αληθινά αγαπούν τα ζώα. Όταν ο Αλέξανδρος κατανοήσει ότι το περιβάλλον μέσα στο οποίο θέλησε να εγκλωβίσει τη Χαραλαμπία δεν είναι το κατάλληλο, θα κάνει τα αδύνατα δυνατά για να την οδηγήσει στον φυσικό της χώρο, την Αφρική. Σ' αυτό το επίπεδο ανάγνωσης αξίζει να σταματήσουν όσοι βλέπουν το κατοικίδιό τους μόνο ως συμπλήρωμα της ζωής τους ικανοποιώντας τις δικές τους ανάγκες και αγνοώντας τις δικές του.

Η ιστορία της Χαραλαμπίας έχει, όμως, κι ένα τρίτο επίπεδο ανάγνωσης. Ίσως το πιο ενδιαφέρον. Πόση αξία αποκτά το γεγονός ότι το κατοικίδιο του Αλέξανδρου δεν είναι ένα από τα συνηθισμένα γατάκια, σκυλάκια κ.λπ.; Μπορεί η έννοια της διαφορετικότητας (τόσο αναγκαίο να αποτελέσει κομμάτι της συνείδησης του μικρού παιδιού) να παρουσιασθεί μέσα από ένα παραμύθι; Εδώ έχουμε τη διαφορετικότητα να παρουσιάζεται και ως προς την επιλογή της καμηλοπάρδαλης ως κατοικίδιου αλλά και ως εναλλακτική οπτική απέναντι στα δικαιώματα των φυσικών όντων – μια άλλη εικόνα που καταργεί την οίηση της ανθρώπινης μοναδικότητας και αναγνωρίζει τα ίσα δικαιώματα σε όλα τα όντα. Κι αν θέλουμε ακόμη να το προεκτείνουμε, αναδεικνύεται ο άνθρωπος ως προστάτης των δικαιωμάτων αυτών, αφού η λογική του ικανότητα (αν φυσικά χρησιμοποιηθεί σωστά) μπορεί να δώσει τις δέουσες λύσεις.

Ένα πολυεπίπεδο επομένως, παραμύθι που ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στις απαιτήσεις του είδους προετοιμάζοντας το μικρό παιδί για έναν κόσμο που η διαφορετικότητα δεν είναι αυτονόητα αποδεκτή, δείχνοντας ταυτόχρονα τον τρόπο που πρέπει να αντιμετωπίζεται σε πνεύμα ισότητας.

Το παραμύθι συνοδεύεται από μια υπέροχη εικονογράφηση (Σάντρα Ελευθερίου) που παρουσιάζει με τον εικαστικό της τρόπο σελίδα τη σελίδα την ιστορία του Αλέξανδρου και της καμηλοπάρδαλης Χαραλαμπίας. Από κάθε άποψη μια εξαιρετική έκδοση.